

AMADEU HURTADO, JURISTA (Vilanova, 1875 - Barcelona, 1950)

FRANCESC X. PUIG ROVIRA

Amadeu Hurtado, nascut a Vilanova el 1875, va destacar com a advocat i per les seves activitats polítiques i periodístiques. El 1906, com a republicà independent, fou un dels organitzadors de la Solidaritat Catalana i, el 1907, diputat a Corts pel districte de Terrassa. El 1914 fou editor del diari barceloní La Publicidad, òrgan del catalanisme d'esquerra i dels aliadòfils, durant la Primera Guerra Mundial. El 1922 edità dos diaris a Madrid. El mateix any fou elegit degà del Col·legi d'Advocats de Barcelona, càrrec del qual dimití després del cop d'Estat de Primo de Rivera. El 1929 creà el setmanari Mirador. Durant la II República fou conseller de la Generalitat de Catalunya, diputat a les Corts Constituents i tercer delegat d'Espanya a la Societat de Nacions, entre d'altres càrrecs. Intervingué en importants afers parlamentaris. El 1934 fou president de l'Acadèmia de Jurisprudència; el 1936 impulsà el II Congrés Jurídic Català. El juny de 1936 fou elegit president de l'Ateneu Barcelonès, càrrec que no arribà a exercir. Després de l'aixecament militar, a l'agost de 1936 marxà a França, i residí a París i a Perpinyà, d'on ja no tornà a Barcelona fins al 1949, poc abans de morir el 1950. És autor de les memòries «Quaranta anys d'advocat».

AMADEU HURTADO, JURISTA **(Vilanova, 1875 - Barcelona, 1950)**

Amadeu Hurtado Miró és un dels fills de Vilanova que més ha destacat com a jurista, i en altres activitats d'interès públic, relacionades amb la política catalana i espanyola. Avui no és pas molt conegut ni recordat pels seus compatricis. La política era una de les seves preocupacions i dedicacions. Però ell no fou un polític de partit. No prengué habitualment part a la lluita política directa, però en coneixia bé les interioritats. Solament donà el seu nom a un partit en moments singulars que ho considerà indispensable, encara que constantment assumí compromisos polítics. Al llarg de la vida hi contribuí donant idees, semblant inquietuds, escrivint articles i intervenint en gestions. És autor d'unes memòries titulades «Quaranta anys d'advocat», publicades en tres volums a Mèxic (els dos primers, el 1956 i 1958) i a Barcelona (el tercer, el 1967). Es tracta d'un dels primers llibres de memòries polítiques publicats encara durant el franquisme, i el primer que ho fou en català.⁽¹⁾ Al seu moment, la seva lectura em va impressionar fortament. Potser hi influí el llunyà vincle familiar que tenia amb l'autor, però el que més hi influí fou l'objectivitat amb què vaig veure tractats, per primera vegada, alguns aspectes de la història propera del nostre país, i d'alguns personatges que en foren protagonistes, als quals Amadeu Hurtado coneixia de manera directa.

En el present treball, em proposo de fer una aproximació a la personalitat d'aquest gran vilanoví, la biografia del qual encara està per fer.

ANTECEDENTS FAMILIARS

Amadeu Hurtado i Miró va néixer a Vilanova i la Geltrú el 28 de gener de 1875, al carrer de l'Aigua número 10, fill de Marià Hurtado Rusca i d'Adela Miró Lieó.

El seu pare (nascut a Barcelona el 1839) era un mestre litògraf que s'establí a Vilanova el 1860, a la plaça de Dalt (actual plaça de Pau Casals). Abans havia treballat en importants tallers de Barcelona, on havia après l'ofici. Vingué a Vilanova atret pel bon nom de la vila, atesa la seva prosperitat, pensant que es podria obrir camí amb més facilitat que a la capital. L'ofici artesà de litògraf estava llavors en un moment àlgid, abans que s'haguessin introduït altres procediments de reproducció basats en la fotografia. Marià Hurtado tingué a Vilanova diversos tallers, ell sol o associat amb altres. Del 1876 al 1882 existí la litografia Hurtado. Entre el 1883 i el 1887 la «Imprenta y Litografía de Hurtado, Miquel y Cía». A Marià Hurtado, els negocis no li anaren gaire bé, entre altres causes perquè Vilanova no tenia la prosperitat que ell havia imaginat, i a finals de segle es traslladà a Barcelona. Morí a la ciutat comtal al febrer de 1907.

Sembla que el cognom Hurtado procedeix de la deformació ortogràfica d'Ortadó, que correspon a un llogaret de l'Urgell, de la parròquia d'Alàs, on havia nascut l'avi del nostre personatge.

La seva mare, nascuda a Vilanova el 1846, pertanyia a una coneguda família de la petita burgesia local. El seu pare, Jacint Miró i Mayner, ebenista de professió, havia fundat i dirigia el teatre Tivoli, on els estius es feien funcions regulars, que estava situat a l'actual jardí posterior de la Casa d'Empar. Germans d'ella eren el conegut pintor Gaspar Miró i Lleó; Claudi, que regentava la coneguda pastisseria «La Palma», a la rambla del Centre de Barcelona, molt concorreguda pels assistents a les funcions del Liceu; Francesc (llavors Francisco o Panxo) que era fuster, membre entusiasta de l'Ateneu Vilanoví, i pare de Josep Maria Miró Guibernau, arquitecte municipal de Vilanova durant molt anys;⁽²⁾ una altra germana, Carme, estava casada amb Llorenç Pagès Batlle, també confiter i xocolater a Vilanova, que el 1878 fou alcalde de la vila, a la mort de Francesc de Sales Vidal.

LA INFÀNCIA I LA JOVENTUT

De la infància i la joventut d'Amadeu Hurtado a Vilanova, n'hi ha poques notícies. A les memòries en parla poc. Va seguir els estudis de Batxillerat al col·legi dels Escolapis, l'únic centre on llavors es podia cursar. En acabar-lo, el seu pare el feia «anar a Barcelona a guanyar-se la vida per prendre carrera en lloc d'un ofici». Adonem-nos de l'actitud del pare que vol que el seu fill segueixi una carrera, en una època que els estudis universitaris eren molt minoritaris i reservats a les famílies benestants.

Un record d'infantesa que ell esmenta és com els estius venia a Vilanova Francesc Macià, llavors cadet de l'Acadèmia militar, que passava les vacances a la casa dels seus pares abillat amb el vistós uniforme militar. Per cert, que els pares de Macià vivien al costat del taller de Marià Hurtado, que és on s'inicia la coneixença i l'amistat entre els fills, que durarà tota la vida.⁽³⁾ Francesc Macià, nascut el 1859, era més gran que Amadeu Hurtado.

Des de l'acabament del Batxillerat, Hurtado s'instal·la a Barcelona on, treballant, s'ajuda a pagar els estudis i la despesa. També hi contribuïa la seva germana Dolors (Lola), sis anys més gran que ell, que començava a treballar en una feina llavors nova i primerenca com la mecanografia.

En l'època d'estudiant ja manifestava la seva inquietud política, amb unes principis que mantindrà tota la vida: republicana, democràtica i catalanista. Ell mateix diu: «Havia pertangut al partit federal des de l'edat de raó, principalment perquè era el partit preponderant a la meua vila nadiua, on havia après de les amistats de l'adolescència les ideologies, si no les idees, d'aquella agrupació política».⁽⁴⁾ Al principi de l'estada a Barcelona ingressà al partit federalista, dintre del qual recolzà la tendència més catalanista, però «l'abandonà una mica decebut per la incapacitat del partit de respondre als nous corrents de pensament».⁽⁵⁾

INICIS PROFESSIONALS

Al març de 1896, tot just acomplerts els vint-i-un anys, obtenia la llicenciatura en dret a la Universitat de Barcelona. Encara estudiant, treballava com a passant al bufet de l'acreditat advocat Odó Martí, que

més tard esdevingué el seu pare polític en casar-se amb la seva filla Anna Martí i Llorach.⁽⁶⁾ Al despatx inicià coneixences tant entre els clients com entre col·legues. Tot seguit es va incorporar al Col·legi d'Advocats.

A l'agost del mateix any 1896, es feia càrrec dels afers del despatx de l'advocat Pere Coromines, que es veia obligat a suspendre l'activitat professional per haver estat detingut i processat, acusat d'intervenir a l'atemptat anarquista del carrer de Canvis Nous (1896). Hurtado intervingué activament en la seva defensa, així com en la d'altres processats en el Consell de Guerra conegut com a procés de Montjuïc; per a Coromines el fiscal militar demanava la pena de mort. També intervingué Hurtado en altres processos de significació social i política.

Ben aviat adquireix reputació com a advocat. Inicialment es dedica preferentment a qüestions de tipus penal. Referint-se als primeres anys d'exercici, ell mateix explica que en un any havia assistit com a defensor a una trentena de judicis orals. Més tard la seva especialització fou en qüestions civils, mercantils i administratives. Es formà un despatx de renom, que actuà de conseller legal d'importantes empreses.

ACTIVITATS CÍVIQUES

Des de molt jove era assidu de l'Ateneu Barcelonès, situat aleshores a l'edifici del teatre Principal.⁽⁷⁾ Ell mateix diu que hi «cercava refugi» perquè ho considerava una «plaça neutral» que li permetia no entrar en un dels partits llavors en pugna, en el marc ideològic on ell es movia, com eren els republicans i els catalanistes, tendències llavors no fàcils de conjugar. A l'Ateneu podia tractar homes significats i «descobrir entre ells afinitats espirituals o d'altra mena que permetessin arribar a un destriament més lògic o menys paradoxal de les forces polítiques dels nostre país». Vers el 1901 fou membre de la Junta per la Secció de Ciències Morals i Polítiques, i fou l'organitzador de conferències públiques sense exclusió de colors ni de tendències.

El seu compromís polític, tal com es consolida en aquests anys, queda expressat en els següents paràgrafs: «Totes aquestes coneixences, freqüentacions i amistats, variades i disperses, barrejades amb les de la meua vida professional, havien contribuït, sense un propòsit reflexiu de la meua part, a donar-me, si no la noció clara, el sentiment almenys

Amadeu Hurtado segons un retrat al carbó de Ramon Casas (1909).

de la complexitat de la vida de Catalunya que em permetia esplaïar el pensament cap a la concepció d'un catalanisme, per a mi més viu i més humà que l'ortodòxia doctrinal del nacionalisme. No creia gaire que el fet històric d'una antiga sobirania nacional catalana fos prou ell sol per justificar el catalanisme com un moviment sentimental de restauració. La història que ja és una càrrega prou feixuga per als velis pobles que en tenen massa, seria una trava si totes les Catalunyes espargides pel món, vives les unes, mortes les altres i eixamplades algunes amb noves terres que n'han fet uns grans Estats, no tinguessin altre objecte de la vida que maldar per a la restauració d'un moment del seu passat que els fos plaent».⁽⁸⁾

De la Junta de l'Ateneu, decidí sortir-ne com a conseqüència del seu desacord pel poc rigor com fou tractada una qüestió relacionada amb l'entrada com a soci del polític Alejandro Lerroux.

Per aquesta època formà part de l'Acadèmia de Jurisprudència, de la qual també sortí. Així mateix formà part del grup «Foc Nou», penya «acusadament catalanista, però també al marge de les baralles del moment», segons diu ell mateix.⁽⁹⁾ Igualment freqüentava la redacció del diari *El Diluvio*, de to molt popular, del qual era advocat, i que Hurtado considerava una altra «plaça neutral», que venia a ser un asil de l'esperit protestatari de la ciutat de Barcelona; sovint hi publicava articles.

ACTUACIÓ A VILANOVA

Els primers anys del segle trobem algunes intervencions públiques d'Amadeu Hurtado a la seva vila nadiua. Per exemple, al març de 1901, poques setmanes després de la mort de Víctor Balaguer, es celebrà una manifestació en memòria d'aquest patrici, promoguda per la majoria d'entitats cíviques i polítiques, com a desgreuge d'uns fets ocorreguts en els actes de l'enterrament i dels funerals, en els quals alguns sacerdots van manifestar públicament la seva intransigència davant l'ideari de Balaguer, fets que van produir una forta reacció en amplis sectors de la vila, que tenien un gran afecte a la figura de Balaguer i a l'obra que havia deixat. Sobre la manifestació que comentem, el *Diari de Vilanova* deia: «Tomó seguidamente la palabra nuestro paisano Amadeo Hurtado, que estuvo admirable al tratar de la cuestión social recomendando la unión entre los ricos y los pobres, entre el capital y el trabajo, por más que no

estamos conformes con algunos conceptos emitidos por el orador». ⁽¹⁰⁾ El 2 de febrer de 1903 va participar en una vetllada al Casino Artesano en honor del mateix Víctor Balaguer, amb motiu del segon aniversari de la mort, amb una conferència sobre «L'Institut Balaguer». El 31 de gener de 1904 va participar també en un vetllada necrològica, al teatre Apolo, en honor del polític republicà local Miquel Guansé i Puig.

SOLIDARITAT CATALANA

L'any 1906, en representació dels republicans sense partit, va entrar a formar part del comitè organitzador de la Solidaritat Catalana, moviment d'entesa contra la Llei de Jurisdiccions, que agrupà polítics catalans de totes les tendències, des dels carlins fins als regionalistes i bona part dels republicans. Hurtado fou un dels principals organitzadors i ideòlegs, com a representant dels republicans sense partit.

Durant el període organitzatiu desplegà una gran activitat. Assenyalem una conferència que pronuncià el 6 de març de 1906, a l'Ateneu de Madrid sobre el que ja se'n deia el problema català, és a dir, la realitat de Catalunya i la manera com els catalans entenien que s'havia d'orientar la política espanyola després del desastre colonial; la conferència causà sensació en determinats sectors de l'opinió de la capital.

Les eleccions generals d'abril de 1907 foren un objectiu de Solidaritat i li donaren un gran triomf. Solidaritat va guanyar en tots els districtes electorals on es va presentar: 42 dels 44 que hi havia a Catalunya. Hurtado es presentà com a candidat pel districte de Terrassa. Sembla que li assignaren un districte «amb poques esperances», ⁽¹¹⁾ ja que tradicionalment era un feu del polític monàrquic local Alfons Sala (més tard comte d'Egara), que sempre sortia elegit diputat, com «exemplar típic del bon cacic local». Però aquesta vegada, veient Sala que els vents no li eren favorables, davant la desafecció de nombrosos amics que no volien estar absents d'aquell gran moviment català, i davant la talla del candidat amb el qual s'havia d'enfrontar, imprevisiblement optà per no presentar-se. Hurtado guanyà per 3.531 vots contra 389 el seu contrincant, el lerroxista Pedro Villanueva.

Hurtado contribuï a l'organització del moviment de Solidaritat a Vilanova, i a buscar el recolzament, que fou molt ampli, de personalitats

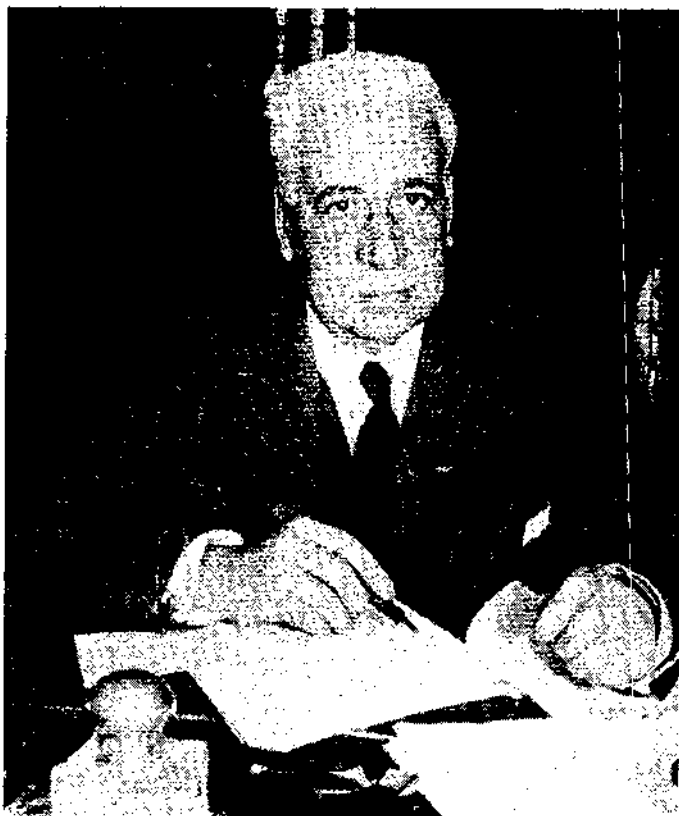
locals que hi simpatitzaven. El candidat pel districte fou Josep Bertran i Musitu, que abans ja era diputat pels regionalistes, que s'integraren a la Solidaritat. A l'hora de la campanya electoral, Hurtado no hi participà directament, però firmà un manifest.⁽¹²⁾ Destaquem la visita a Vilanova de Nicolás Salmerón, que fou president de la I República espanyola.

En prendre possessió de l'escó, Hurtado fou l'encarregat de presentar el programa de Solidaritat al Congrés de Diputats, en el seu primer discurs parlamentari. Sembla que fou l'elegit per estar deslligat de disciplines de partit. En un discurs qualificat de «brillant i realista, ben construït i eloqüent», «plantejà el problema [català] en un terreny de realitats: la història, la llengua, el dret, tot coadjuva certament a la legitimitat de l'aspiració catalana, però abans que tot la voluntat de Catalunya expressada tan categòricament [a les urnes]».⁽¹³⁾ Segons el mateix Hurtado, en el discurs «parlava del cas de Catalunya com d'una realitat viva que donava un valor actual a la realitat històrica, i deia que l'autonomia catalana, sense traves absurdes com la llei de jurisdiccions, era la conseqüència inevitable de la nostra renaixença».⁽¹⁴⁾

Durant el mandat com a parlamentari, prestà una gran atenció al seu districte de Terrassa. «Representava un paper conciliador i de serenitat. A Terrassa tant acudia a la Casa del Poble com a l'Agrupació Regionalista. Fou diputat fins al març de 1910. El 1909 féu intenses gestions per aconseguir la llibertat dels electors que havien estat detinguts i sotmesos a judici a resultes dels fets de la Setmana Tràgica».⁽¹⁵⁾

Llavors amb Vilanova hi tingué escassa relació, però sí que trobem una intervenció destacable. El 1907, va ser president del jurat del Certamen Literari convocat per l'Ateneu Vilanoví, quan n'era secretari Gustau Galceran, amb motiu del 30è aniversari de la fundació. A l'acte corresponent, el 4 d'agost, Hurtado va pronunciar un brillant discurs i va ser obsequiat amb un banquet al restaurant de l'Estació. A l'acte, hi concorregué el també diputat de Solidaritat Catalana, fill de Vilanova, Francesc Macià, que ho era pel districte de les Borges Blanques.

Dissolta la Solidaritat, es retirà, per un temps, de la política. Ell mateix comenta a les memòries: « El parèntesi polític de la meua vida que s'havia obert a finals de 1905, el tancava voluntàriament a finals de 1909. Quatre anys d'experiència m'havien curat el gust de ficar-me en el que no entenia, i tornava a la carrera professional, massa abandonada en aquest període, deixant a la majoria dels companys definitivament

Amadeu Hurtado a la maduresa.

A handwritten signature in black ink, reading "Amadeu Hurtado". The signature is written in a cursive style with a long, sweeping underline that extends to the left.

Signatura d'Amadeu Hurtado.

orientats cap a la carrera política. El conjunt de Solidaritat Catalana s'havia desfet sense soroll, com si s'hagués desinflat, i els partits que el componien passaven altre cop al seu respectiu centre per reproduir les antigues baralles en forma de baralles noves. Però durant uns mesos havia de continuar complint els deures de diputat per Terrassa perquè, si bé el Parlament havia suspès les seves funcions, havia de subsistir fins a la seva dissolució al març de 1910. I un dels meus deures principals era el d'obtenir la llibertat dels electors que la justícia militar tenia encausats amb motiu dels successos de la Setmana Tràgica».⁽¹⁶⁾

Els fets de la Setmana Tràgica el feren adonar d'aspectes de la lluita social que «haviem de posar front a front, per la força de nous odis, els amics polítics de la vetlla». Això influí en la seva renúncia a seguir en la política activa, a participar en cap altra candidatura. «El meu darrer acte polític va ésser el prendre part en el míting electoral de Barcelona, al Teatre de Novetats, a favor de la candidatura que presentaven plegats els nacionalistes i els vells republicans».⁽¹⁷⁾

El 1912 participà en un afer important com era la municipalització del servei d'aigües de Barcelona. Fins llavors el monopoli del servei el tenia una companyia francesa, representada i defensada per Amadeu Hurtado. Ell creia que la millor solució era la municipalització, i gràcies a la seva intervenció personal facilità l'entesa entre l'Ajuntament i la companyia per fer possible l'adquisició de les accions.

EDITOR DE LA PUBLICIDAD

Quan la Primera Guerra Mundial va posar tot el seu entusiasme i esperit al costat dels aliats. El 1914 havia proposat a un dels seus clients, Antoni Tayà, negociant en fustes i navilier, enriquit durant la guerra, la compra del diari *La Publicidad*, vell diari barceloní de tendència republicana que trontollava financerament a mans dels antics propietaris i es trobava en crisi econòmica. Amadeu Hurtado emprengué la modernització i la reorganització, que confià a Romà Jori com a director, el qual es rodejà d'un estol de joves periodistes que ben aviat aconseguiren prestigi (Rovira i Virgili, Eugeni Xammar, Carles Soldevila, Josep Pla, Alexandre Plana, Manuel Brunet, entre d'altres), que convertiren el diari en un dels més llegits de Barcelona. Llavors es publicava en castellà. Com a anècdota direm que el 1916, Macià hi actuà de corresponsal des de París⁽¹⁸⁾.

Acabada la guerra, el govern francès va nomenar Hurtado membre de la Legió d'Honor i, uns anys més tard, cavaller de la Legió. Torrent i Tasis, especialistes en història de la premsa a Catalunya, escriuen:⁽¹⁹⁾ «Sota la inspiració d'Amadeu Hurtado, el vell diari republicà *La Publicidad* es convertí en un òrgan del catalanisme d'esquerres; era sobretot l'òrgan dels aliadòfils barcelonins». El 1921 les relacions entre Hurtado i Tayà esdevingueren difícils, i aquest últim vengué el diari, que fou adquirit pels homes d'Acció Catalana. Hurtado també en sortí.

EL COL·LEGI D'ADVOCATS

El 1911, Amadeu Hurtado entrà a formar part de la Junta del Col·legi d'Advocats de Barcelona, com a diputat 3r, càrrec que ocupà fins al 1915. El 1919 fou elegit novament per al mateix càrrec, però aquesta vegada la vida de la junta ja no era tan plàcida. El Col·legi, segons diu ell mateix, «ja no era la torre de marfil dels juristes catalans, abstrerts pels seus problemes professionals; hi havien penetrat en formes directes les inquietuds del carrer que ens afectaven de manera directa».⁽²⁰⁾ El 1922 fou elegit degà del Col·legi, amb 47 anys, essent el degà més jove de lliure elecció que havia tingut el Col·legi i que tingué durant molts anys. El seu pas pel deganat es recorda per l'impuls que donà al Col·legi, per la defensa del seu prestigi i de la dignitat professional i ciutadana dels col·legiats, per l'intent de catalanització del Col·legi i, en l'ordre més material, per la compra de l'edifici de l'antic palau Casades del carrer de Mallorca, on encara té la seu social. Al maig de 1924, a resultes d'un incident amb el governador civil de Barcelona, després del cop d'Estat de Primo de Rivera, el general Carlos Losada, motivat per la negativa de l'autoritat de publicació de la guia del Col·legi en català, Hurtado presentà la dimissió;⁽²¹⁾ precipità aquesta decisió la discrepància amb els companys de la junta que consideraven massa moderada la seva actitud durant la Dictadura.

DIARIS DE MADRID

El 1922 torna a intervenir en una altra empresa de premsa, ara a Madrid, amb la transformació de la societat editora dels diaris *El Liberal* i *El Heraldo de Madrid*, que havien estat un nucli de forta oposició a les

aspiracions de Catalunya. Hurtado pensava que aquella empresa madrilenya «podia passar a mans catalanes i convertir-se en un instrument d'influència per aquella acció que jo havia atribuït sempre al catalanisme d'impulsar l'ascensió civil d'Espanya».⁽²²⁾ Treballà, per tant, amb la il·lusió de crear un instrument prestigiós d'influència catalana en la premsa de la capital. La societat editora passà a mans de l'empresari català Manuel Busquets. Aquesta vegada Hurtado no firmà cap article ni permeté que els diaris parlessin d'ell. «El meu objecte era, pel damunt de tot, fer dels diaris un prestigi que arribés a ésser una força d'opinió, prou popular per guanyar el gran públic i prou intel·ligent per a una funció de dignitat civil d'acord amb les orientacions del pensament polític de la nostra terra».⁽²³⁾ El 1926, deixa la premsa de Madrid, per desacord amb el caràcter comercial que Busquets volia donar a l'empresa periodística.

MIRADOR

El 1929 inicia una altra aventura en el camp de la premsa. Es tractava ara del setmanari *Mirador*, finançat pel mateix Amadeu Hurtado, amb el propòsit de crear una revista que fos del tot seva, per tal d'evitar-se disgustos com els que havia patit a *La Publicidad* o als diaris de Madrid. El seu fill Víctor s'encarregà de l'edició. Es tractava, segons el defineix ell mateix, d'un setmanari pensat i escrit en català, «de vuit planes acuradament presentades, d'art, literatura i política que, sense els transcendentalismes d'una revista, amb un estil fàcil i un esperit modern, entre seriós i divertit, tan lluny del setmanari satíric com de la predicació dogmàtica dels fulls doctrinaris, traduís el sentit humà de les lluites i dels sentiments populars en les formes més amables i més assequibles al gran públic».⁽²⁴⁾ El primer número de *Mirador* sortí el 31 de gener de 1929. «Instaurava a Catalunya un tipus de revista literària i artística que no defugia els temes polítics. (...) Amadeu Hurtado tenia de temps la idea de crear un periòdic de tipus europeu, però ben català, que recordés en la confecció i presentació els que per aquell temps sortien a França o a Itàlia, però que prestés una atenció preferent als temes d'interès barceloní o català».⁽²⁵⁾ *Mirador* adquirí un notable prestigi, ja que fou el pioner entre nosaltres en tractar temes com el cinema i la dansa i model d'un estil de periodisme. Dirigit primer per Manuel Brunet, i des de 1932 per Just Cabot, hi col·laboraren plomes prestigioses. *Mirador* sortí amb continuïtat fins al 16 de juliol de 1936, 380 números en total.⁽²⁶⁾

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims • Pels: 62. Telèfon 15300. • Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Capçalera del setmanari Mirador.

Un estudiós i teòric del periodisme català, Josep Maria Casasús, parla així d'Amadeu Hurtado: «Una gran figura, que si bé es troba sempre en un segon terme, apareix com inspirador o com a mentor d'iniciatives periodístiques importants en els primers trenta anys del segle a Catalunya». ⁽²⁷⁾ Carles Sentís s'expressa d'aquesta manera: «*Mirador* tuvo un empresario inspirador que descubría periodistas como un buen perdidguero levanta piezas. Don Amadeo Hurtado era un abogado que no se avino personal ni políticamente con Cambó y jugó con unas izquierdas que no le comprendieron ni se dejaron influir por él. Sus fracasos políticos se compensaron con sus éxitos periodísticos. (...) Don Amadeo Hurtado era un hombre que hablaba poco y sonreía casi siempre socarronamente. Personalmente escribía poco. Hacía escribir a los demás. Fecundaba una editorial exponiendo, como si fuera en una tertulia, unas ideas. Quien las cogía al vuelo (...) escribía una de las mejores editoriales que se hayan publicado en este país». ⁽²⁸⁾

LA PROCLAMACIÓ DE LA REPÚBLICA

Amadeu Hurtado seguia sense perdre detall l'evolució política del nostre país: n'era un testimoni compromès, seguidor dels esdeveniments des de la primera línia, principalment els que es desenvoluparen a partir de 1930, a la caiguda de Primo de Rivera, i que aconduïren a la proclamació de la República. Llavors ell expressava reiteradament «la necessitat de formació d'un gran partit polític d'esquerres a Catalunya», però precisava: «El valor del nou partit depèn de l'acollida que trobi a l'opinió de Catalunya, que tot fa creure que serà favorable». ⁽²⁹⁾ El partit que en sortí, Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), no tingué el caràcter que ell esperava.

El 1930 participà activament en una comissió formada pels més prestigiosos juristes del moment per portar a terme la codificació del Dret català, com apèndix al Codi civil espanyol, que enllestí la feina l'onze de novembre de 1930. Hurtado fou l'encarregat d'escriure l'exposició de motius de la presentació al Govern.⁽³⁰⁾

CONSELLER DE MACIÀ I DE LA GENERALITAT

El 1931, arran de la proclamació de la República, i de la restauració de la Generalitat de Catalunya, estigué de seguida al costat del president Francesc Macià, del qual actuà de conseller i assessor. Hurtado escriu: «Per la circumstància d'ésser els dos de la mateixa vila catalana i d'haver-me vist gairebé néixer, Macià em reservava confidències que no tenia amb tothom i crec que sóc entre els seus diferents col·laboradors el que coneixia millor el seu pensament íntim».⁽³¹⁾ Hurtado fou present en els primers passos de la nova Generalitat, al costat de Macià. La Generalitat s'establia provisionalment, nascuda per via transaccional; primer només existia de nom i calia donar passos per consolidar-la, per articular un organisme de govern per precari que fos, calia recolzar-la en una assemblea de representants, calia ordenar un cerimonial, etc. En tots aquests passos, Hurtado hi féu el seu paper. Macià l'havia cridat a col·laborar amb ell i amb el nou organisme. Macià s'havia trobat quasi inesperadament al front d'un organisme de govern, i encara nou, que no és el mateix que fer d'apòstol d'un ideari i si cal de conspirador. El 2 de maig de 1931, en el decret d'organització provisional de la Generalitat, Amadeu Hurtado fou designat conseller, fet que comportava el seu reingrés a la vida pública. En aquests moments primerencs destaca la intervenció d'Hurtado en la preparació de l'entrevista de Macià amb el president de la República, Niceto Alcalá Zamora, entrevista en la qual estigué present per voluntat dels dos protagonistes, que consideraven Hurtado com a home avesat a la pràctica de l'advocacia, que coneixia bé la política entre bastidors.⁽³²⁾

Però aviat trobà dificultats en el seu paper. El personal polític que des del primer moment rodejava Macià estava impulsat en general d'un gran afany reivindicatiu per a Catalunya, expressat en un to ben manifest de radicalisme polític i social, i d'oposició permanent i sistemàtica al govern, amb actituds més emotives que raonades, que havien inspirat anteriors plantejaments o episodis polítics de Macià que li havien

Amadeu Hurtado amb Francesc Macià, Julián Besteiro, president de les Corts Constituents, i Indalecio Prieto, ministre del Govern de la República.

Amadeu Hurtado junt amb Francesc Macià i altres familiars i amics el 17 d'abril de 1931, amb motiu de la proclamació de la Generalitat de Catalunya. Podem veure, entre d'altres, Ventura Gassol i Josep Tarradellas.

aconseguit la posició quasi mítica que ara ja ocupava, potser amb més ganes de trencar els vincles amb la resta de l'Estat que no pas d'establir uns relacions estables sota un nou model. Aquest personal, també en general més jove, congeniava poc amb Hurtado i amb la seva idea d'estructurar la nova situació sobre unes bases jurídiques sòlides. Els més pròxims a Macià ben aviat recelaren de la presència d'Amadeu Hurtado, de l'ascendent sobre el president i de l'actitud prudent a la vegada que ferma amb què es manifestava, de la qual una mostra fou la forma d'aconduir l'entrevista a Madrid i les relacions amb els organismes de l'Estat, de les quals de fet estava encarregat. Hurtado pretenia des del primer moment que les relacions quedessin plasmades i articulades en un Estatut, que ben aviat es convertí en un anhel col·lectiu. Molts tenien l'Estatut només com una bandera, carregada de símbols i d'emocions; Hurtado creia que havia de ser un instrument tècnic-jurídic, que fos la base de les noves relacions polítiques dins l'Estat.

Per aquest temps, Amadeu Hurtado fou objecte de moltes intrigues. Com a conseller de la Generalitat cessà ben aviat, al desembre del mateix 1931, ja que Macià cedí als desigs d'alguns dels immediats col·laboradors, que eren els que més l'havien impulsat a la victòria. Un grup influent en aquests moments era el del diari *L'Opinió*, que aplegava els que consideraven que havien portat la República i que havien de donar-li una orientació esquerrana i socialment avançada, que no estaven disposats a consentir que «eminències grises» que no havien fet res per implantar el nou règim se n'apropriessin i el desfiguressin en un sentit moderat i centrista, expressió molt directament dirigida a Amadeu Hurtado. En aquest sentit, la campanya de *L'Opinió*, de la qual formaven part algunes persones declaradament adverses i enemigues d'Hurtado,⁽³³⁾ no solament va provocar la seva dimissió com a conseller sinó que mantingué una virulenta campanya en contra de qualsevol iniciativa seva. Macià hagué d'acceptar la dimissió, però l'amistat personal es mantingué. Hurtado continuà essent fins a la mort de Macià un dels amics en qui confiava.

DIPUTAT A LES CORTS CONSTITUENTS

El 28 de juny de 1931 es celebraren les eleccions per a les Corts Constituents. L'elecció no es feia com abans per districtes uninominals, sinó per circumscripcions provincials, excepte a les grans ciutats, com

Barcelona, en les quals la capital constituïa una circumscripció diferent de la província. Amadeu Hurtado era un candidat natural d'aquestes eleccions. Però el seu nom va ser eliminat de la candidatura de la capital, encapçalada per Macià, per passar a la de la província, que tenia Lluís Companys com a cap de llista. El mateix Hurtado explica així la causa de la seva eliminació de la capital: «Uns quants d'aquells altres noms que l'acompanyaven [a Macià] tenien estridències massa discordants amb el tema principal d'unes eleccions catalanes».⁽³⁴⁾ Hurtado figurà com a independent a la candidatura de l'Esquerra per la circumscripció de Barcelona-província. Un cop constituïdes les Corts, l'escó d'Hurtado estigué al costat del de Macià.⁽³⁵⁾

El mateix 1931, poc després d'haver acceptat el càrrec a la Generalitat, li fou ofert pel ministre de Justícia de la República, Fernando de los Ríos, el càrrec de president del Tribunal Suprem, honor que no va acceptar per creure que havia de quedar-se a Catalunya per tal d'intervenir en la política catalana. Més tard es trobava penedit de no haver-lo acceptat.⁽³⁶⁾

Hurtado fou durant anys un dels concorrents a l'anomenada penya de la Maison Doreé, nom del conegut cafè on es reunia, situat a la plaça de Catalunya, que aplegava persones de la burgesia ciutadana preocupada per les qüestions del moment. Hi havia passat el més destacat de la vida pública de Barcelona: polítics, escriptors, artistes, actors, periodistes, etc.

A l'agost de 1931 fou nomenat per formar part de la Delegació d'Espanya a la Societat de Nacions, de la qual ocupà el tercer lloc. Els dos primers els ocupaven Alejandro Lerroux, com a ministre d'Estat (l'equivalent a l'actual d'Afers Exteriors), i Salvador de Madariaga.

L'ESTATUT DE CATALUNYA

Durant aquest període va intervenir des de la primera línia en alguns afers importants. Un fou el procés d'elaboració, tramitació i aprovació de l'Estatut de Catalunya. Un cop acabada la redacció del projecte per la ponència nomenada per l'Assemblea de la Generalitat, fou posat en mans del Consell Executiu, del qual Hurtado formava part amb una responsabilitat que podríem assimilar a un actual conseller de Presidèn-

cia. A ell correspongué l'anàlisi d'aspectes més jurídics que polítics. Acceptat pel Consell, Hurtado, complint la promesa que Macià i ell havien fet al president de la República Alcalá Zamora, sortí cap a Madrid, d'acord amb Macià, per fer conèixer el projecte d'Estatut al Govern provisional de la República.

Dins de la campanya de divulgació, s'ha d'emmarcar una memorable conferència que Amadeu Hurtado donà el dia 28 de juliol de 1931 a l'Ateneu Barcelonès sobre el tema de l'Estatut de Catalunya, formant part d'un cicle en el qual intervingueren altres personalitats. A la conferència d'Hurtado, hi assistí un públic molt nombrós, amb la presència del president Macià i d'altres primeres autoritats.⁽³⁷⁾

INTERVENCIONS PARLAMENTÀRIES

Una altra intervenció remarcable d'Amadeu Hurtado fou el 10 d'octubre de 1931 en el debat a les Corts sobre la qüestió religiosa. Amb la proclamació de la República l'Estat espanyol deixava de ser confessional, segons la Constitució de 1876, per passar a ser laic, segons els principis del nou règim, que havien de quedar plasmats a la nova Constitució que es projectava. Aquest era un tema sempre delicat al nostre país, objecte de grans apassionaments. Hurtado, en el debat, si bé partia del principi del caràcter laic de l'Estat, considerava que a Espanya no es podia considerar per igual totes les confessions, que l'Església catòlica no podia ser tractada com una de tantes confessions religioses sense arrels al país i que «calia procurar, com havien intentat a França homes de conviccions laiques conegudes com Waldeck-Rousseau, primer, i Briand després, una adaptació del rigor dels principis a les possibilitats d'una gestió intel·ligent per fer-los pràcticament viables».⁽³⁸⁾ La impressió general fou que Hurtado havia donat una nota de serenitat i d'imparcialitat. Una personalitat molt influent de l'Església catalana d'aquell temps, el Dr. Lluís Carreras qualificava Hurtado de «suavíssim i noble esperit civil».⁽³⁹⁾

Una altra intervenció d'Hurtado a les Corts fou un discurs del 18 d'octubre sobre «les responsabilitats dels homes de la Dictadura». Exposà la teoria de la «massa neutra», la voluntat de la qual és més decisiva que la dels polítics i les coalicions, i posà de manifest el perill de crear un Comitè de Salut Pública per exigir responsabilitats als que

haguessin col·laborat amb el règim de Primo de Rivera. Manifestà la seva oposició a concedir atribucions excepcionals a una comissió especial. I en la seva línia moderada característica, expressà «la seva confiança en la Magistratura, malgrat que alguns magistrats, bons i competents, haguessin cedit a coaccions humiliants del govern de la Dictadura».⁽⁴⁰⁾

El 20 de maig de 1932 pronuncià un altre memorable discurs a les Corts, ara en defensa de l'Estatut de Catalunya. Sostingué la tesi que contra el concepte que generalment es tenia de l'autonomia, que era una concessió graciosa de l'Estat, que per raons de conveniència podia atorgar-la, restringir-la o suprimir-la, l'autonomia s'havia d'entendre com un reconeixement de la sobirania de Catalunya en les qüestions reservades a la seva competència».⁽⁴¹⁾ Féu observacions en termes molt incisius sobre la unitat d'Espanya durant la passada monarquia: «La unidad que se funda en una obra del Poder o de la fuerza del Poder y no se funda en el sentimiento de solidaridad de los pueblos es, en definitiva, un imperio».⁽⁴²⁾

A les sessions de discussió de l'Estatut i del seu articulat, Hurtado intervingué únicament en la qüestió de la facultat de Catalunya de legislar en dret civil, defensant la tesi de «la llibertat dels pobles per donar-se la seva llei com la manera única d'arribar a les unificacions pròpies de l'esperit del temps sense imposicions que les retarden».⁽⁴³⁾

ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA

Aprovat l'Estatut, al novembre de 1932 se celebraren les primeres eleccions al Parlament de Catalunya. Llavors es produí un intent per part d'Esquerra Republicana de Catalunya en el sentit que tots els altres partits s'havien de fusionar amb ell. Un dels que reaccionà contra la fusió fou el Partit Catalanista Republicà (PCR). Hurtado tampoc no sent cap entusiasme per aquesta mena de disciplina col·lectiva, ni està interessat per la lluita electoral. No obstant, a títol personal, a la crida del PCR, va acceptar d'entrar en el Bloc anomenat «Concentració Catalanista Republicana», en el qual participaren noms de molt relleu en l'esquerra liberal catalana, no integrats al partit de l'ERC, que llavors estava en els moments de màxima eufòria. Però la derrota a les eleccions fou total.⁽⁴⁴⁾ Hurtado era el número dos de la candidatura de Barcelona-ciutat, després de Lluís Nicolau d'Olwer. Aquesta formació no va treure ni un sol

diputat, malgrat que Hurtado aconseguí 21.264 vots. Les eleccions es celebraren pel sistema majoritari a una volta, amb representació solament de la primera minoria. La candidatura guanyadora fou la de l'ERC, i la representació de les minories quedà per a la Lliga Regionalista.

INTEGRACIÓ A ACCIÓ CATALANA

La situació d'Amadeu Hurtado en aquests moments és una mica peculiar. Ha estat una personalitat influent en el procés de creació de la República i de l'autonomia de Catalunya, però com a independent, en tot cas amb el suport personal del president Macià. Havent variat el panorama, i compromès Hurtado en la política activa, li calia el suport d'una organització. Aquesta fou Acció Catalana Republicana (ACR), creada a partir del citat Partit Catalanista Republicà. L'acostament d'Hurtado a aquest grup es produí primer com a candidat a les eleccions al Parlament de Catalunya, i després com a membre i renovador del partit.⁽⁴⁵⁾ El seu ingrés representà la consolidació «en una posició catalanista, republicana i liberal de centre esquerra».⁽⁴⁶⁾ Lluís Nicolau d'Olwer fou el president del partit, Hurtado en fou vice-president, i entre d'altres personalitats destacades podem esmentar Claudi Ametlla i Martí Esteve.

Un cop constituït el Parlament de Catalunya, sota la presidència de Lluís Companys, es creà una Comissió Jurídica Assessora, per a l'estudi i preparació dels projectes de llei, formada per uns trenta juristes, entre professors, magistrats i advocats, escollits sense preocupacions partidistes. Hurtado fou un d'ells, que s'incorporà a la secció encarregada de les qüestions de dret públic. Entre altres projectes de llei van tramitar el de Constitució de la Generalitat, anomenat Estatut interior, i els de llei municipal, llei electoral i creació del Tribunal de Cassació de Catalunya.

L'entrada i la participació activa d'Amadeu Hurtado a Acció Catalana Republicana coincidí també amb la conversió del diari *La Publicitat* en òrgan de premsa del partit. Es tractava del mateix diari que Hurtado havia deixat el 1921, ara transformat i escrit en català. Ell mateix en fou l'inspirador i l'editor, tasca per a la qual gaudia d'una llarga experiència i d'una gran capacitat política. ACR era, segons Hurtado, «una agrupació

de gent escollida entre la qual hi havia un gran nombre de noms que per un concepte o altre representaven valors positius de la nostra terra, acompanyats d'una massa intel·ligent sensible a les vibracions més pures de l'ascensió espiritual de Catalunya». ⁽⁴⁷⁾ Era un partit selecte, no pas un partit de masses. El mateix Hurtado diu que «era un estat d'esperit més que un partit doctrinal». ⁽⁴⁸⁾ *La Publicitat* esdevingué un diari d'informació general destinat al gran públic conseqüent amb l'orientació del partit, però no era pas un portaveu entre oficial i doctrinal d'aquest; era l'expressió d'un catalanisme intel·lectual. Els actes del partit aconseguien aplegar força gent i rebien manifestacions de simpatia, però a l'hora de les eleccions no aconseguien vots.

A les eleccions els vots anaven principalment per a l'Esquerra Republicana de Catalunya, i sobretot per al seu líder Francesc Macià, que sempre sortia victoriós, ja que als ulls del poble la seva figura era l'encarnació del sentiment popular i havia esdevingut un heroi popular o un simple mite, que personificava haver aconseguit les noves llibertats de Catalunya. Per altra part, Macià es sentia molt bé envoltat per la gent que li havia estat fidel, que l'havia acompanyat en totes les aventures polítiques, i que l'afalagava i li donava un caliu en qualsevol situació. Aquesta era la base d'ERC. Per al grup d'ACR i per al diari *La Publicitat*, ERC era considerada «com un conglomerat heterogeni i circumstancial, que triomfà momentàniament en una hora d'emoció i apassionament, però sense altra base que el sentimentalisme». ⁽⁴⁹⁾ En un article del setmanari *Mirador*, ⁽⁵⁰⁾ Hurtado opinava: «Els homes de l'Esquerra, l'actual lerrouxisme català, tenen com a mèrit —salvant excepcions molt estimables— l'haver arribat a l'hora precisa de repartir els panells que amb tants de sacrificis i de tenacitat havien vingut coent els altres». Aquest escrit fou replicat l'endemà mateix pel diari *L'Opinió*, amb un altre que duia per títol «Els panells del senyor Hurtado», en el qual s'afirmava que «en el moment present hi ha tres homes que han demostrat trobar-se al mateix escàs nivell mental: el senyor Cambó, el senyor Lerroux i el senyor Hurtado». ⁽⁵¹⁾ Citem aquesta anècdota com a mostra de l'ambient del moment.

LES ELECCIONS DE NOVEMBRE DE 1933 A LES CORTS

Pel 19 de novembre de 1933 foren convocades eleccions per a les Corts espanyoles. Hi hagué l'intent de formació a Catalunya d'una gran coalició d'esquerra, que abastés des d'ERC fins a ACR, proposta que

resultà inviable. Aquest fracàs influí en l'esdevenidor d'Hurtado; ell mateix diu: «Em semblava una indicació que hauria d'aprofitar per alliberar-me de la política, en la qual ja no tenia manifestament res a fer, perquè la confusió general dels esperits exigia una acció incoherent i descordada, a la que salta, que no era per als meus gustos ni per a la meua capacitat».⁽⁵²⁾ Durant aquesta campanya electoral intervingué en un miting al teatre Olímpia que fou «la seva última exhibició davant una multitud popular». Ell ho comenta dient: «Havia posat en les meves paraules l'emoció d'un comiat definint una posició nacional enfront de tots els extremismes».⁽⁵³⁾

LA LLEI DE CONTRACTES DE CONREU

El 12 d'abril de 1934 fou aprovada pel Parlament de Catalunya la Llei de Contractes de Conreu. Aquesta llei havia estat preparada per una comissió de juristes de gran competència jurídica, presidida per Joan Maluquer i Viladot; Hurtado en formava part. La llei «volia recollir tres aspiracions de l'home del camp que es consideraven essencials: renda justa, estabilitat en la possessió de la terra amb dret a les millores i accés possible a la propietat».⁽⁵⁴⁾ L'aprovació de la llei va provocar una onada de protestes per part de la Lliga i dels propietaris agraris aplegats a l'Institut Català de Sant Isidre, que prengueren la iniciativa d'impugnar-la prop del Tribunal de Garanties Constitucionals. El govern de la Generalitat nomenà Amadeu Hurtado com a defensor de la competència legislativa en matèria agrària del Parlament de Catalunya; Hurtado fou el primer advocat que anava a informar davant la nova jurisdicció constitucional. Els diaris de Madrid que ressenyaren la vista qualificaren el discurs d'Hurtado de sensacional.⁽⁵⁵⁾ Aprofitant la seva estada a Madrid per aquest afer, el mes de juny, el cridà a una entrevista el president de la República per tal d'informar-se directament de l'estat de la situació a Catalunya.

Presa i executada la decisió d'abandonar la política activa, dimiteix com a directiu d'Acció Catalana, es desfà del diari *La Publicitat*, i es dedica plenament a les activitats de la seva carrera. En aquest moment manifesta el goig de sentir-se alliberat d'unes disciplines de partit, i confessa que «la meua aventura partidista, tan oposada a les meves aptituds, havia acabat».⁽⁵⁶⁾

Al juny de 1934 fou elegit president de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, càrrec que acceptà amb il·lusió, i es proposà reprendre

amb impuls els treballs acadèmics i la tradició dels estudis jurídics a Catalunya, juntament amb els altres membres de la junta, la majoria d'ells d'una respectable personalitat professional però apartats de tota intervenció en la política activa.

ELS FETS D'OCTUBRE DE 1934

Al cap de pocs mesos tingueren lloc els fets del 6 d'octubre de 1934, que produïren l'enfrontament del govern de la Generalitat (d'esquerra) amb el govern de la República (de centre-dreta). Aquests fets, en els quals ell no intervingué, però n'estava puntualment informat encara que no els aprovés, li causaren una forta impressió, i li ocasionaren una gran activitat com a jurista. Molts alts càrrecs foren empresonats i processats, entre d'altres el president de la Generalitat Lluís Companys (que ho era d'ençà de la mort de Francesc Macià) i l'alcalde de Barcelona Carles Pi Sunyer. Entre els processats hi havia el seu fill Odó Hurtado Martí, que era regidor de l'Ajuntament de Barcelona. Des del primer moment visità els detinguts al vaixell presó «Ciudad de Cádiz» i s'interessà per la coordinació d'un pla de defensa. Ell mateix s'encarregà de la defensa del conseller de la Generalitat Martí Esteve i del ja citat alcalde de Barcelona. Procurà que l'Acadèmia de Jurisprudència es preocupés de les conseqüències dels fets, des del punt de vista jurídic. La reacció immediata d'Hurtado queda expressada en les següents paraules: «Abstret com estava de preocupacions polítiques, les meves paraules es reduïen a portar algun consol als qui l'esperessin i afirmar la convicció que impediríem una tragèdia. Però abans que tot, ja posat des d'aquell primer moment a l'obra, necessitava informar-me del que realment havia passat durant la nit per tal de començar a combinar un pla de defensa dels qui ja considerava professionalment els meus patrocinats».⁽⁵⁷⁾ I continua: «Pel que fa modestament al meu cas, el xivarri del 6 d'octubre va ésser la prova definitiva que no havia nascut per fer política, i decidia deixar-ho córrer sense altre lligam que la intervenció professional en els processos judicials en curs».⁽⁵⁸⁾ En els paràfrags anteriors hi ha una frase molt significativa de l'actitud d'Hurtado: «la convicció que impediríem una tragèdia». Quan hi va haver les primeres condemnes, s'interessà de seguida per la sort dels condemnats, i féu gestions a favor d'ells. En aquests moments recorda unes paraules colpidores del president de la República, Alcalá Zamora: «Mentre no es vessi sang per la qüestió política

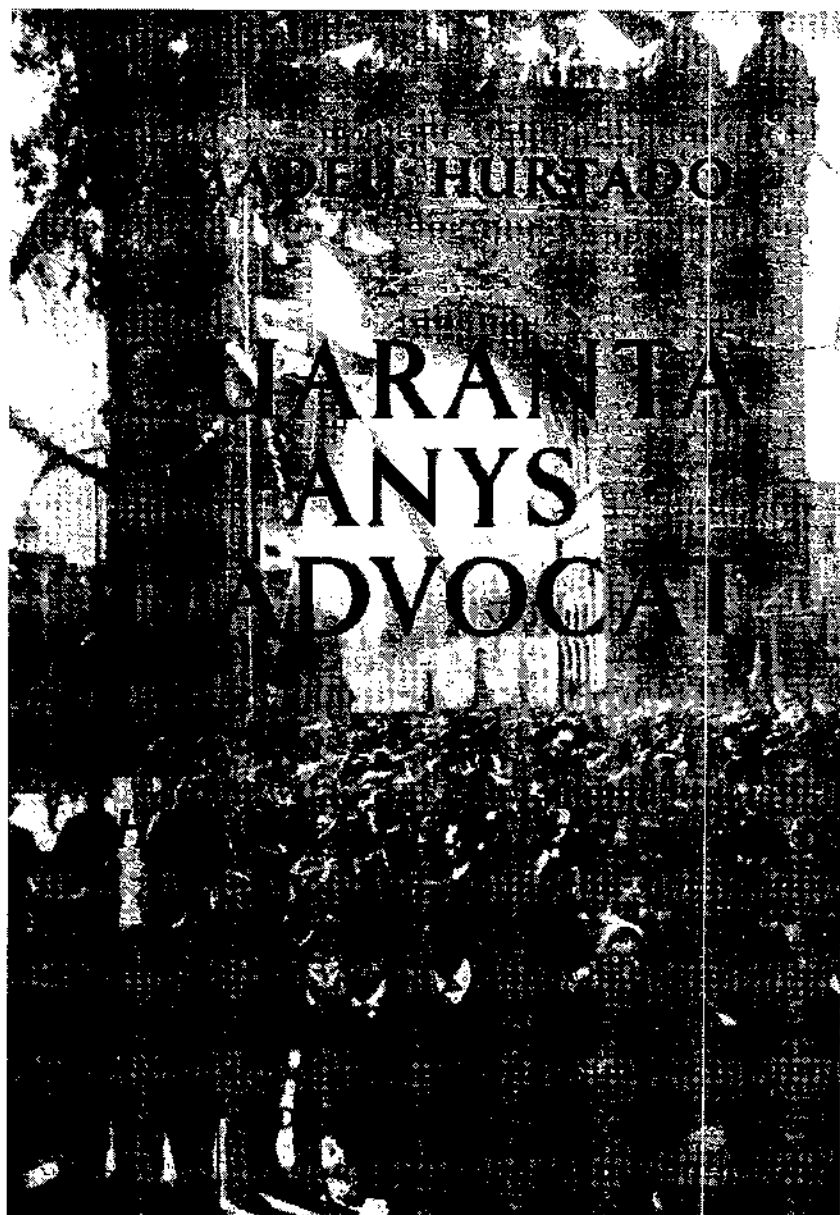
catalana, sempre serà possible conduir-la per camins de concòrdia». ⁽⁵⁹⁾ Tots els seus esforços estan encaminats a afavorir la concòrdia, actitud que, segons ell mateix no és pas la més general. En un comentari referit als mesos precedents als fets d'octubre, escriu: «Per als partits que tenien el govern de Catalunya, l'important era seguir la tradició de les nostres lluites, preferint la contrarietat a l'èxit com un aliment segur d'una protesta més». ⁽⁶⁰⁾

EL CONGRÉS JURÍDIC CATALÀ

Com a president de l'Acadèmia de Jurisprudència, pronuncià dos memorables discursos a les sessions inaugurals dels cursos 1934-35 i 1935-36 (els dies 25 de març i 28 de novembre de 1935) sobre els temes «La crisi del Dret» i «El pensament jurídic català», que estan publicats. ⁽⁶¹⁾ Com a president prengué la iniciativa d'organitzar el segon Congrés Jurídic Català el 1936 (el primer s'havia celebrat el 1881). Tingué lloc entre els dies 17 i 24 de maig sota la presidència d'Amadeu Hurtado, el qual en el discurs inaugural es referí «als amplis horitzons de l'evolució jurídica per incorporar-los als panorames de la vida catalana» i féu una glossa dels propòsits del Congrés i dels temes a discutir. ⁽⁶²⁾ En el discurs de clausura, que tenia lloc segons ell en uns moments que estava «rescatada en part la facultat legislativa de Catalunya», es referia a les aportacions al pensament jurídic universal dels juristes d'un país de tanta tradició en aquest camp com Catalunya, i que aquestes aportacions havien d'afavorir tant les unificacions inevitables dels drets com les codificacions particulars. I proclamava: «Però la coincidència de pensament més important per la seva unanimitat era que, qualsevulla que fos l'ampliació o l'esmena del nostre organisme jurídic, respondria sempre a tres afirmacions essencials: un sentiment que és l'amor a la terra, un principi que és la llibertat, i un règim que és la democràcia». ⁽⁶³⁾

PRESIDENT DE L'ATENEU

El primer de juliol de 1936 fou elegit president de l'Ateneu Barcelonès, succeint en el càrrec el físic i meteoròleg Eduard Fontseré. Ja no pogué actuar, perquè el 19 de juliol tingué lloc l'aixecament militar, a partir del qual queda trastocada la vida del país. El càrrec a l'Ateneu fou l'últim d'elecció que havia de conferir-li el respecte i la simpatia d'uns companys.

Portada de la primera edició de les memòries, publicades a Mèxic el 1956.

LA GUERRA CIVIL I L'EXILI

Ell mateix explica la seva actitud immediata després del 19 de juliol: «Per molt apartat que estigués aleshores dels afers polítics, no podia restar passiu i vaig apressar-me a oferir els meus serveis a la Generalitat per si podien ésser útils i ajudar a contenir amb un redreçament del poder públic la desfeta que amenaçava la ciutat, però el president Companys em responia que les coses no anaven pel meu camí i que la meua presència podia ésser contraproduent davant les noves representacions polítiques. No tardava a comprovar (...) que Companys tenia massa raó».⁽⁶⁴⁾

A mitjan agost, sortia cap a França, acompanyat de la seva esposa, la filla i el nét. El motiu més immediat era l'intent de salvació del seu gendre Ferran Cuito, enginyer que ocupava un alt càrrec a la Generalitat. Els primers mesos de la guerra, un avió en què viatjava Cuito hagué d'aterrar a Munic per una avaria de l'aparell, i Cuito va ser a punt que els alemanys l'enviessin a l'Espanya franquista, cosa que s'evità després de moltes gestions diplomàtiques.⁽⁶⁵⁾ Amadeu Hurtado no tornà a Espanya. Mentre va durar el conflicte espanyol visqué a París, en un pis on es reunien periodistes i exiliats republicans, amb els quals mantingué un contacte freqüent. Durant els primers mesos d'exili, Hurtado i altres periodistes espanyols, procuraven parlar sovint amb governants, polítics i periodistes, francesos o estrangers residents a París, tractant de formar una opinió favorable a una política de mediació en la guerra d'Espanya.⁽⁶⁶⁾ En aquest sentit portà a terme algunes entrevistes d'alt nivell internacional, aprofitant la seva condició d'antic delegat a la Societat de Nacions i altres relacions de caire més professional, per tal d'influir vers el cessament de les hostilitats a Espanya. Ell, conseqüent amb la seva actitud conciliadora, creia que un primer pas era aconseguir una treva, després de la qual seria impossible que es reanudessin els combats. Amb aquesta idea, emparada pel president de la República Manuel Azaña i pel de les Corts Julián Besteiro, féu gestions amb l'intent que els governs de França i d'Anglaterra patrocinessin l'operació: però alguns fets d'abast internacional deterioraren les relacions entre els diversos països que havien d'emparar aquesta hipotètica operació, sobre la qual es mantingué alguna esperança fins a l'estiu de 1937.

Durant l'estada a París, vers el 1938, fundà o intervingué en la fundació d'una associació batejada amb el nom de «La tercera España», és a dir, ni republicans ni franquistes.⁽⁶⁷⁾

En començar la guerra mundial, es va instal·lar a Perpinyà, on hi havia un grup d'intel·lectuals catalans, amb els quals es relacionà. Hurtado estava bastant ociós, però havia recobrat la seva característica equanimitat. Amb un grup d'amics, com Antoni Rovira i Virgili, Claudi Ametlla, Ferran Cuito i Joaquim de Camps i Arboix fou l'inspirador de la revista *Quaderns d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials*, que sortí mensualment entre el gener de 1945 i el juny de 1947. «Va néixer creient que el franquisme duraria pocs mesos, lligat al triomf dels aliats i a la derrota de l'Eix. Hi trobem molts debats, articles doctrinals i una gran vivesa en les cartes dels lectors». ⁽⁶⁸⁾ També participà en altres activitats culturals.

A Perpinyà vivia en un pis modest, amb estretor, acompanyat de la seva esposa, companya constant i amorosa dels dies d'èxit i dels d'exili. Durant l'estada en aquesta ciutat va escriure les memòries a les quals ens hem referit al principi. Foren escrites sense tenir a la mà documents, arxius, correspondència, ni articles o retalls de premsa. Estan basades exclusivament en la seva memòria privilegiada i extraordinària, complementada solament pels comentaris d'amics que compartien l'exili. ⁽⁶⁹⁾ De l'estada a Perpinyà també és interessant una correspondència que sostingué amb Rovira i Virgili; encara que tots dos residien a la mateixa ciutat, l'única forma de comunicar-se era per escrit, a causa de l'aguda sordesa de Rovira. ⁽⁷⁰⁾

Al setembre de 1949 va retornar a Barcelona decidit a passar-hi la resta de la vida. Només van ser uns quants mesos, ja que va morir l'onze de febrer de 1950. La seva mort va passar totalment inadvertida. L'única notícia va ser una senzilla esquela a *La Vanguardia*.

X

XX

Hem volgut donar un esbós de la biografia d'aquest fill il·lustre de Vilanova que fou Amadeu Hurtado, l'actuació del qual hem admirat. La seva biografia mereix un estudi molt més aprofundit. La lectura de les seves obres, tant els tres volums de les memòries com el llibre que porta el títol *Pensament polític i social*, que és una recopilació d'articles i discursos a càrrec del seu fill Víctor, són de gran interès per conèixer el seu pensament.

Segons el seu altre fill Odó, «per a ell, donar-se a la seva professió, a la seva pàtria, als anhelis del seu temps era una necessitat, que acomplia sense esforç, portat per la clara intel·ligència del seu pensament precís i el seu sentiment honest del deure».⁽⁷¹⁾ Un home amb aquestes actituds i propòsits és digne d'admiració i que els seus conciutadans en coneguin l'obra.

NOTES

- (1) JOAQUIM VENTALLÓ. *La Vanguardia*. 12 setembre 1968.
- (2) Era també el pare de la meua àvia Francesca.
- (3) SARDÀ, ZENEIDA: *Macià vist per la seva filla Maria*. Barcelona. Edicions Destino. 1989, p. 60.
- (4) HURTADO: *Quaranta anys I*, pp. 86-88.
- (5) ENRIC JARDI: Notes biogràfiques, que figuren com a cloenda del llibre: HURTADO: *Pensament*.
- (6) El matrimoni va tenir tres fills: Odó, Víctor i Adela.
- (7) HURTADO: *Quaranta anys I*, pp. 89-90.
- (8) HURTADO: *Quaranta anys I*, p. 100.
- (9) HURTADO: *Quaranta anys I*, p. 94.
- (10) *Diario de Villanueva*. 21 març 1901.
- (11) PLA, JOSEP: *Francesc Cambó. Materials per a una història*. Obra completa. Volum XXV. Barcelona. Edicions Destino. 1973, p. 282.
- (12) Costa de Ponent. Vilanova. 20 abril 1907.
- (13) AMETLLA: *Memòries polítiques*. 1890-1917, p. 256.
- (14) HURTADO: *Quaranta anys I*, p. 134.
- (15) PUY, JOSEP: *Alfons Sala i Argemí. Industrial i polític*. 1863-1945. Terrassa. Arxiu Tobella. 1983, p. 52.
- (16) HURTADO: *Quaranta anys I*, p. 171.
- (17) HURTADO: *Quaranta anys I*, p. 176.
- (18) JARDI: *Macià. El camí de la llibertat*, p. 66.
- (19) TORRENT-TASIS: *Prensa catalana*. Vol. I, p. 135.
- (20) HURTADO: *Quaranta anys II*, pp. 95-96.
- (21) HURTADO: *Quaranta anys II*, p. 177-178.
- (22) HURTADO: *Quaranta anys II*, pp. 143-144.
- (23) HURTADO: *Quaranta anys II*, pp. 217-218.
- (24) HURTADO: *Quaranta anys II*, pp. 252-253.
- (25) TORRENT-TASIS: *Prensa catalana*, Vol. I, p. 643.

- (26) Al juliol de 1936, *Mirador* fou requisat per representants del poder revolucionari, i es continuà publicant sota una nova direcció i orientació.
- (27) CASASÚS, Josep Maria: *El pensament periodístic a Catalunya*. Barcelona. Curial Edicions. 1987, p. 123.
- (28) Carlos SENTÍS: *Mirada retrospectiva a Mirador*. *La Vanguardia*. 17-18 abril 1987.
- (29) En una entrevista de premsa de febrer de 1931, citada per A. PÉREZ BASTARDAS.
- (30) HURTADO: *Quaranta anys II*, pp. 291-293.
- (31) HURTADO: *Pensament*, p. 144.
- (32) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 52.
- (33) CULLA: *Catalanisme*, pp. 79-80.
- (34) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 74.
- (35) JARDÍ: *Macià, president*, p. 153.
- (36) HURTADO: *Quaranta anys III*, pp. 55 i 84.
- (37) JARDÍ: *Macià, president*, p. 81.
- (38) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 108.
- (39) RAGUER, Hilari: *La Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps (1931-1939)*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1976, pp. 101-103.
- (40) HURTADO: *Pensament*, p. 347 i seg.
- (41) Hurtado: *Quaranta anys III*, pp. 130 i 132.
- (42) HURTADO: *Pensament*, p. 109.
- (43) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 143.
- (44) BARAS: *Acció Catalana*, pp. 190-194.
- (45) BARAS: *Acció Catalana*, p. 296.
- (46) SOBREQÜÉS, Jaume: *Història de Catalunya*. Volum XI, p. 161.
- (47) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 190.
- (48) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 207.
- (49) CULLA: *Catalanisme*, p. 195.
- (50) *Mirador*. 24 desembre 1932.
- (51) Citat per: JARDÍ: *Macià president*, p. 338.
- (52) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 238.
- (53) HURTADO: *Quaranta anys III*, pp. 239-240.
- (54) HURTADO: *Pensament*, p. 363.
- (55) SOBREQÜÉS: Obra citada nota (46), pp. 363-364.
- (56) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 339.
- (57) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 312.
- (58) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 327.
- (59) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 328.

- (60) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 290.
- (61) Foren publicades al seu moment per l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació. Estan reproduïdes íntegres al llibre: HURTADO: *Pensament polític i social*.
- (62) CAMPS: *Modernitat del Dret*, pp. 168-169.
- (63) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 395.
- (64) HURTADO: *Quaranta anys III*, p. 421.
- (65) BOSCH-GIMPERA, Pere: *Memòries*. Barcelona. Edicions 62. 1980, p. 228.
- (66) AMETLLA: *Memòries polítiques 1936-1940*, p. 168.
- (67) PERMANYER, Lluís: *Sagarra, vist pels seus íntims*. Barcelona. Edhasa. 1982, p. 107.
- (68) MANENT, Albert: *El molí de l'ombra*. Barcelona. Edicions 62. 1986, p. 105.
- (69) HURTADO, Odó: Pròleg a l'obra del seu pare: *Quaranta anys d'advocat*.
- (70) Correspondència inèdita Antoni Rovira i Virgili - Amadeu Hurtado (1947-1949). *Recerques*. Núm. 7. Barcelona. 1978.
- (71) HURTADO, Odó, obra citada a la nota (69).

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- HURTADO, Amadeu: *Quaranta anys d'advocat*. Vol. I i II. Mèxic. Editorial Xaloc. 1956 i 1958. Vol. III. Barcelona. Edicions Ariel. 1967. (Hi ha una edició posterior dels dos primers volums feta per Edicions Ariel, de Barcelona).
- HURTADO, Amadeu: *Pensament polític i social*. Barcelona. Edicions Ariel. 1977.
- ALBERTI, Santiago: *El republicanisme català i la restauració monàrquica (1875-1923)*. Barcelona. Alberti editor. 1973.
- AMETLLA, Claudi: *Memòries polítiques*. Tres volums: 1890-1917, 1918-1936, 1946-1940. Barcelona. Distribucions Catalònia. 1963, 1979, 1984.
- BARAS, Montserrat: *Acció Catalana. 1922-1936*. Barcelona. Curial. 1984.
- CAMPS I ARBOIX, Joaquim de: *Modernitat del Dret català*. Barcelona. Editorial Bosch. 1953.
- CULLA CLARÀ, Joan B.: *El catalanisme d'esquerra (1928-1936)*. Barcelona. Curial. 1977.
- JARDI, Enric: *Francesc Macià. El camí de la llibertat (1905-1931)*. Barcelona. Aymà. 1977.
- JARDI, Enric: *Francesc Macià, president de Catalunya*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1981.
- ROVIRA I VIRGILI, A.: *El nacionalismo catalán*. Barcelona. Editorial Minerva. s.a. (1920 aprox.).
- TORRENT, Joan; TÀSIS, Rafael: *Història de la Premsa catalana*. Barcelona. Editorial Bru-guera. 1966.